

IZEN SINTAGMA

1. Alderdi fonologiko eta ortografikoa
 - Asimilazioak eta elipsiak: (ez dira/*eztia*, ez naiz/*enaiz*, badator /*baator*, ez ba/*ezpa*, ekarri ditu/*ekarrittu*); bokalak elkartzeko arauak (A+A = A, E+E = EE, eliza + a = eliza, seme + ek = semeek...)
2. Izenak, deklinabidea eta galdetzaileak
 - Absolutua NOR (gizona, haurrak...)
 - Ergatiboa –NORK, zerk-, zenbatek, (*gizonak, haurrek...*)
 - Datiboa –NORI-, zeri buruz, zeri buruzkoak(*gizonari, haurrei...*)
 - Inesiboa –NON, (etxean, mendietan...)
 - Genitibo edutezkoa –NORENA-(*gizonarena, haurrena..zeren aldeko, zeren kontrako*)
 - Adlatiboa –NORA, (*etxera, mendietara...*)
 - Ablatiboa –NONDIK, , (*etxetik, mendietatik...*)
 - Sozietatiboa –NOREKIN-(*gizonarekin, haurrekin...*)
 - Genitibo leku-denborazkoa –NONGO, NOIZKO-(*bost etxetako...*)
 - Destinatiboa –NORENTZAT, NORENDAKO (*gizonarentzat / gizonarendako, haurrentzat / haurrendako...*)
 - Adlatibo bukatuzkoa , noraino (*tontorreraino ...*)
 - Adlatibo norabidezkoa: norantz
 - Motibatiboa: zergatik, norengatik, inorengatik, nirengatik
 - Instrumentala, NORTAZ, (*gizonaz, haurrez...*)
 - Partitiboa –RIK-(*etxerik, gizonik, haurrik...*)
 - birdeklinabidea:
 - NORAKO (*norako eskailera da hori? Mendirako botak...*)
3. Izenordainak
4. Determinatzaileak eta erakusleak:
 - Erakusleak: (*honengana..., hauengana...; honengan..., hauengan...; honengatik..., hauengatik...*)
 - Erakusle indartuak: (*hauxe, horixe*)
 - Zatikiak: (*erdi, laurden, heren*)
 - Banatzaileak: zenbana? Bana, bina..., -naka, -ko, (*sudur bana, bina begi...*)
 - Esapide zenbait: *bizpahiru, hiruzpalau, gutxi gorabehera, ehunka, milaka*
 - Zenbatzaile orokorrak: *dena, guztia, oso*
5. Adjektiboak eta adberbioak
 - Gradu-markak: -ago, -egi, -en, (*zoriontsuagoa izango da, gehiegi jan dugu, politena da hori, gehiegi, gutxiegi...*)
 - Atzizki graduatzaileak: -txo, , (*gutxitxo, gehitxo, ...*)
 - Modu aditzondoak: inola, inolako
 - Denbora aditzondoak: inoiz, inoiz ez, betiko
 - Aditzaren graduatzaileak: erabat, guztiz , ikaragarri , izugarri

6. Postposizioak

- NOREN eskatzen dutenak:
- alde/kontra,
- Aldetik,
- aurretik.
- bila;
- kabuz,
- parean
- ondora,
- ondotik,
- ordezt
- truke,
- zain,
- NORI eskatzen dutenak: buruz, begira
- NON eskatzen dutenak: zehar
- NONDIK eskatzen dutenak :kanpo

7. Hitz sortaileak

- Atzizkiak:
 - -aldi (zinemaldi...),
 - -dun (euskaldun, txapeldun...)
 - -gai (ezkongai...)
 - -gintza (etxegintza...)
 - -tsu (garrantzitsu...),
- Aurrizkiak:
 - Anti- (antikristo...)
 - ber- /bir- (berresan, birfindu...)
 - des-, (desegin...)
 - kontra- (kontraeraso...)
 - ez- (ezbehar...)
 - sasi-(sasieskola...)
- -Hitz elkartuak:
 - alde (haizealde...)
 - gabe (babesgabe...)
 - kide, (jolaskide...)
 - leku (babesleku...),
 - toki (jolastoki ...)
 - zale, (pilotazale...)

ADITZA

1. Aditzaren ezaugarriak
 - Aditz iragangaitzak eta iragankorrak nor, nor-nork, nor-nori, eta nor-nori-nork aditzak bereizi (*sartu da, sartu du...*)
2. Indikatiboko orainaldia
 - NOR-NORK ukan (**nauzu, nau, nauzue, naute, zaitut, zaitugu, zaituzte, gaitu, gaituzue, gaituzte**) eta trinkoak: ekarri, eraman, erran, irudi, (*dakar, darama, dio,ba dirudi dirudienez,...*)
3. Indikatiboko lehenaldia
 - NOR: izan (nintzen, zen...) eta trinkoak: egon, joan, ibili, etorri, (nengoen, nindoan, nenbilen, nentoren)
 - NOR-NORK ukan (nuen, nituen, ...) eta trinkoak: eduki, jakin (neukan, nekien...)
 - NOR-NORI izan (zitzaidan, zitzaizkidan...)
 - ZER-NORI-NORK ukan (nion, nizkion...)
4. Baldintzazko adizkiak
5. Agintera
6. Ahalezko adizkiak
7. Subjuntiboa
8. Aditz-lokuzioak
 - Ari izan, bizi izan, nahi izan, balio izan, behar izan, ahal izan, ezin izan lehenaldia
 - Aditz lokuzioen aspektua: (*nahi izan, nahi izaten, nahi, nahi izango / nahiko*)
9. Aspektua
 - iragan burutua: joan nintzen
 - iragan ez burutua: joaten nintzen
 - lehenaldiko puntukaria eta trinkoak (*egiten ari naiz, egiten ari nintzen, nabil, nenbilen...*)
10. Aditz-izena
 - -tzea, (nahi eta nahiago izan, ez). Espero dut -t(z)ea, pentsatu dut -t(z)ea
 - -tzera, (*egitera animatuko gara*)
11. Bestelako aditzak:

SINTAXIA

1. Joskera
2. Perpaus elkartua eta juntagailuak
 - Emendiozkoak:
 - baita...ere, (Koldo etorri da, baita miren ere...), eta guzti (txapel eta guzti etorri da)
 - Aurkaritzakoak:
 - baizik, baino, (ez da alaba etorri, ama baizik, ez da alaba etorri, ama baino)
 - Banatzaileak:
 - bai...bai, ez...ez, (bai gaur eta bai bihar emango ditugu eskolak, ez du jan eta ez du edan...)
3. Lokailuak
 - Emendiozkoak:
 - behintzat, bederen, behinik behin / gutxienez, (gu behintzat / bederen / behinik behin joango gara. Seik gutxienez ez dute gaintitu.)
 - era berean, modu berean (Era berean, esan dezakegu eguraldi aldaketak eragina duela...)
 - Kausazkoak:
 - zeren, zergatik, ze, (hori ez da harritzekoa, zeren, asteko atzerapena darama)
 - Testu antolatzaileak:
 - (alde) batetik... ..bestetik
4. Menderakuntza
 - Adierazpen perpausak (konpletiboak):
 - -(e)nik, (ez dut uste pozik dagoenik)
 - Galde perpausak (zehir galdera):
 - -(e)n ala ez,(ez dakit etorri den ala ez),
 - ea, (galdeiozu ea zer nahi duen)
 - Subjuntiboko perpausak (desideratiboak):
 - eskaera -eN; (poliki ibiltzeko esan diet /)
 - Perpaus erlatiboak:
 - erreferentetun deklinatua (kalea garbitzen duen gizona / gizonari),
 - -tako/-dako, -takoa / dakoa, (gaizki egindakoa...)
 - Konparaziozkoak:
 - Berdintasuna:
 - bezain (hori bezain polita da),
 - adina /beste, bezainbat/ (zuk adina urte ditu; hauetarik nahi adina ekarri),
 - moduan (zure moduan egin dut) / zuk egin duzun moduan egin dut) bezalakoa (zurea bezalako telefonoa erosi dut)
 - Desberdintasuna:
 - baino...ago(ak) (zu baino gazteagoa da, hori baino lasaiago dabil),(nahiago dut)
 - konparazio erromanikoa:
 - gero eta ...ago (gero eta ederrago zaude, laztana).
 - Hain (ez dira hain onak), hainbeste (hainbeste informazioaren artean ez dago jakiterik)
 - Denborazkoak:
 - Aldiberekotasuna:
 - bezain laster, eta berehala (baimena lortu bezain laster joango da; etorri eta berehala joan da)
 - -tzean (etortzean esango diot)
 - Aurrekotasuna:
 - iraupena adieraztekoak:
 - -n arte, (txirrina joko duen arte, ez da inor mugitu;)
 - -n bitartean (bizi naizen bitartean kantatuko dut)
 - Modua eta neurria adierazteko perpausak:
 - moduan (zure moduan)
 - Kausazkoak:
 - bait- (ez da etorri haserre baita)
 - -(e)la eta, (ataskua dela eta, ez da etorri)
 - Kontzesiboak:
 - nahiz eta, (nahiz eta heriotza helduko zaidala jakin...)
 - arren, (esan arren ez zuen kasurik egin)